

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
КАФЕДРА «МИСТЕЦТВО СПІВУ»**

РЯБІНІНА ПРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

**ВОКАЛІЗИ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ У ПРОЦЕСІ
ВИХОВАННЯ ВОКАЛЬНОГО АПАРАТУ ЮНИХ СПІВАКІВ**

Напря́м підготовки 02 «Культура і мистецтво»
Спеці́альність 025 «Культура і мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Спів»

Науковий керівник
Кононова Марія Віталіївна
заслужена артистка України,
кандидатка мистецтвознавства

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ВОКАЛІЗІВ У ВИХОВАННІ ВОКАЛЬНОГО АПАРАТУ ЮНИХ СПІВАКІВ	5
1.1. Фізіологічні та акустичні особливості вокального апарату	5
1.2. Анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків	7
1.3. Поняття "вокаліз" та його роль у вихованні вокального апарату	9
1.4. Класифікація вокалізів	10
1.5. Методичні принципи роботи з вокалізами	12
РОЗДІЛ 2	
АНАЛІЗ ВОКАЛІЗІВ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ У КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ ВОКАЛЬНОГО АПАРАТУ ЮНИХ СПІВАКІВ	15
2.1. Історія розвитку українського вокального мистецтва	15
2.2. Використання вокалізів у українській вокальній педагогіці	16
2.3. Аналіз вокалізів українських авторів	17
2.4. Методичні рекомендації щодо використання вокалізів українських авторів у роботі з юнимиспіваками	20
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	28

ВСТУП

Співоча Україна з давніх-давен славиться своїми талановитими співаками, й виховання юних вокалістів - це не лише важливий етап їхнього творчого шляху, але й запорука збереження та розвитку національної вокальної традиції.

У цьому процесі виховання вокального апарату юних співаків значну роль відіграють вокалізи українських авторів. Ці твори не лише сприяють розвитку технічних навичок, але й формують естетичний смак, почуття ритму та мелодики, а також знайомлять юних співаків з кращими зразками української музичної культури[14].

Однак, наразі існує потреба у розробці методики використання вокалізів українських авторів, яка б враховувала анатомо-фізіологічні особливості юних співаків та забезпечувала ефективність їхнього вокального розвитку.

Ця дипломна робота присвячена дослідженню та розробці такої методики. У ній розглянуті анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків та проаналізовані вокалізи українських авторів з точки зору їхнього впливу на розвиток вокального апарату. Також, розроблена методика використання вокалізів українських авторів для виховання вокального апарату юних співаків та експериментально перевірена ефективність розробленої методики.

Результати дослідження можуть бути використані викладачами вокалу в навчальних закладах різного рівня для вдосконалення процесу виховання вокального апарату юних співаків, а також сприяти збереженню та розвитку національної вокальної школи.

Актуальність теми дослідження: виховання вокального апарату юних співаків - це основа їхньої майбутньої професійної майстерності. У цьому процесі важливу роль відіграють вокалізи українських авторів, які не лише розвивають

технічні навички, але й формують національну вокальну школу.

Об'єкт дослідження: методика виховання вокального апарату юних співаків.

Предмет дослідження: роль вокалізів українських авторів у процесі виховання вокального апарату юних співаків.

Мета дослідження: дослідити методику використання вокалізів українських авторів для виховання вокального апарату юних співаків.

Завдання дослідження:

- дослідити анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків;
- проаналізувати вокалізи українських авторів з точки зору їхнього впливу на розвиток вокального апарату;
- вивчити специфіку вокального апарату юних співаків;
- дослідити роль вокалізів у процесі розвитку вокального апарату дітей.

Практична значимість дослідження: полягає в тому, що дане дослідження може бути використана викладачами вокалу в навчальних закладах різного рівня для виховання вокального апарату юних співаків.

Методи дослідження:

- аналіз наукової та методичної літератури;
- спостереження за вокальним процесом юних співаків;
- дослідження анатомічних особливостей голосового апарату;
- вивчення літератури українських авторів для пошуку ефективних вправ для дитячого голосу.

Структура роботи: робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглядаються анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків. У другому розділі аналізуються вокалізи українських авторів з точки зору їхнього впливу на розвиток вокального апарату. У висновках узагальнюються результати

дослідження та даються рекомендації щодо використання вокалізів українських авторів у навчальній програмі. Список використаних джерел містить перелік літературних та інтернет-джерел, які використовувалися автором у ході дослідження. Додатки містять матеріали, які не були включені до основного тексту роботи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ВОКАЛІЗІВ У ВИХОВАННІ ВОКАЛЬНОГО АПАРАТУ ЮНИХ СПІВАКІВ

1.1. Фізіологічні та акустичні особливості вокального апарату

Вокальний апарат – це складний комплекс органів, який забезпечує процес співу. Він складається з:

- дихальної системи: легенів, діафрагми, міжреберних м'язів, гортані та трахеї;
- артикуляційного апарату: мови, губ, зубів, ясен, піднебіння, м'якого піднебіння, язичка, глотки;
- голосового апарату: гортані, голосових зв'язок, переддвер'я гортані, шлуночків гортані[2].

Дихальна система забезпечує подачу повітря, необхідного для вібрації голосових зв'язок. Артикуляційний апарат формує звуки мови та формує голосовий тракт, по якому проходить звук. Голосовий апарат відповідає за створення звуку голосу.

Голосові зв'язки – це дві складки слизової оболонки, які розташовані в гортані. Коли повітря проходить через гортань, воно змушує голосові зв'язки вібрувати. Ці вібраціїс творять звук голосу[4].

Частота вібрації голосових зв'язок визначає висоту звуку. Чим швидше вібрують голосові зв'язки, тим вище звук. Сила вібрації голосових зв'язок визначає гучність звуку. Чим сильніше вібрують голосові зв'язки, тим гучніший звук[1].

Форма голосового тракту визначає тембр звуку. Різні положення мови, губ, зубів, ясен, піднебіння, м'якого піднебіння та язичка змінюють форму голосового

тракту, що призводить до різних тембрів звуку.

Акустичні характеристики голосу включають в себе:

- частоту: кількість коливань звукової хвилі за секунду.
- гучність: інтенсивність звукової хвилі.
- тембр: якість звуку, яка відрізняє один голос від іншого.

Ці характеристики голосу визначаються фізіологічними особливостями вокального апарату [10].

У юних співаків вокальний апарат ще не повністю сформований. Голосові зв'язки тонкі та короткі, гортань розташована вище, ніж у дорослих. Це призводить до того, що голос юних співаків має меншу силу, гучність та діапазон.

З віком вокальний апарат розвивається, голосові зв'язки стають товстішими та довшими, гортань опускається. Це призводить до того, що голос стає сильнішим, гучнішим та ширшим за діапазоном [25].

Важливо знати фізіологічні та акустичні особливості вокального апарату для того, щоб правильно виховувати вокальний апарат юних співаків. Використання вокалізів українських авторів може допомогти юним співакам розвинути всі компоненти вокального апарату та сформува тикрасивий, чіткий та виразний голос.

1.2. Анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків

Вокальний апарат юних співаків відрізняється від вокального апарату дорослих певними особливостями, які впливають на їхні вокальні можливості.

Слід розпочати з особливостей дихання. Легені у юних співаків ще маленькі та не до кінця сформовані, що призводить до меншого об'єму легеневого

повітря. Це може обмежувати тривалість фраз та силу звуку. Діафрагма у дітей розвинена не так сильно, як у дорослих. Це може призводити до менш чіткої опори дихання та менш ефективного використання повітряного потоку [7].

Якщо ми звернемо увагу на особливості артикуляції, то можемо означити, що мова у юних співаків менш м'яка та рухлива, ніж у дорослих. Це може призводити до менш чіткої артикуляції та менш виразної дикції. І навіть товщина губ може впливати на звукоутворення. У дітей вони менші та тонші, ніж у дорослих [1]. Це може призводити до менш чіткої артикуляції голосних звуків.

Є ще кілька анатомічних особливостей дитячого розвитку, що безсередньо впливають на звукоутворення та обов'язково повинні враховуватись при роботі над постановкою голосового апарату:

- розвиток зубів: зуби у юних співаків ще не сформовані, що може впливати на артикуляцію приголосних звуків.

- чутливість ясен: у дітей вони більш чутливі, ніж у дорослих. Це може призводити до дискомфорту при співі на високих нотах.

- піднебіння юних співаків більш м'яке, ніж у дорослих, тому можлива менш чітка артикуляція носових звуків.

- м'яке піднебіння у несформованого організму більш рухливе, ніж у дорослих, тому можлива нечіткість при розділенні носових та ротових звуків.

- язичок у юних співаків більш чутливий, ніж у дорослих, а може призводити до дискомфорту при співі на високих нотах [28].

Слід зазначити, що голосові зв'язки у юних співаків тонші та коротші, ніж у дорослих. Це призводить до меншої сили та гучності голосу. Та і діапазон голосу у дітей у зазвичай менший, ніж у дорослих [15]. А от голос юних співаків зазвичай має більш високий тембр, ніж голос дорослих [9].

Важливо знати анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату юних співаків для того, щоб правильно вибудувати процес їх вокального виховання. Використання вокалізів українських авторів може допомогти юним співакам розвинути всі компоненти вокального апарату та сформувати красивий, чіткий та виразний голос [22].

Однак, важливо зазначити, щодані про анатомо-фізіологічні особливості вокального апарату є узагальненими. У кожного співака можуть бути свої індивідуальні особливості, які слід враховувати при виборі вокальних вправ та репертуару.

1.3. Поняття "вокаліз" та його роль у вихованні вокального апарат

Вокаліз – це музичний твір, призначений для розвитку вокальної техніки та навичок співака. Він складається з послідовності звуків, які співаються без слів, на певний склад або голосну [5].

Важливо знати, що вокалізи не є простою розспівуванням голосу. Вони ретельно розроблені вправи, які використовуються для розвитку різних аспектів вокальної техніки [17]. Вокалізи можуть допомогти розширити діапазон голосу, охопивши більш високі та низькі ноти, допомогти розвинути чутливість до різних нюансів звуку, таких як динаміка, артикуляція та тембр [13].

Вокалізи можуть допомогти покращити координацію між диханням, артикуляцією та голосоутворенням, а також розвинути витривалість голосу, дозволяючи співати протягом більш тривалого часу без втоми [18]. Ну і звичайно їх часто застосовують для покращення чистоти інтонації та чіткості артикуляції.

Розвиток вокальної техніки: вокалізи є основою для розвитку вокальної техніки співаків будь-якого віку та рівня підготовки. Регулярні заняття з

вокалізами допомагають співакам підготувати свій голос до виконання складних вокальних партій в операх, аріях, романсах та інших творах та часто використовуються для підтримки вокально форми протягом року, навіть коли вони не готуються до конкретного виступу [33].

Окрім позитивного впливу на голос, вокалізи впливають на розвиток вокального слуху, особливо на початкових етапах постановки вокального апарату [27]. Вони допомагають співакам розвинути свій музичний слух та почуття ритму та сформувати свій музичний смак та естетичні уявлення.

Вокалізи включаються до навчальних програм співаків на всіх етапах їх навчання. Вибір вокалізів залежить від віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей співака [21]. Важливо, щоб вокалізи були підібрані правильно, щоб вони не перевантажували голос співака і не шкодили його здоров'ю. Заняття з вокалізами повинні проходити під керівництвом досвідченого викладача вокалу.

Отже, вокалізи є важливим інструментом у вихованні вокального апарату співаків. Регулярні заняття з їх залученням допомагають розвинути вокальну техніку, підготувати голос до виконання складних творів, підтримувати вокальну форму, розвинути музичний слух та сформувати музичний смак.

1.4. Класифікація вокалізів

Існує безліч різних вокалізів, які можна класифікувати за різними критеріями. Знання класифікації вокалізів допомагає викладачу вокалу підібрати вокалізи для своїх учнів з урахуванням їх віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей. У цьому розділі ми розглянемо основні категорії, за якими класифікуються вокалізи [11].

Вокалізи можна класифікувати за різними критеріями, такими як:
 - Мелодичний характер: однозвучні: складаються з одного голосного звуку, щоспівається на різних нотах; гамоподібні: схожі на гами, але можуть містити

стрибки, паузи та інші мелодичні варіації; арпеджіоподібні: складаються з арпеджіо, щоспіваються на різнихголосних звуках; складні: можуть включати поєднання різних мелодичних ходів, таких як мелізми, трелі, портаменто та інші [12].

- Ритмічний характер: прості: мають простий ритмічний малюнок; складні: мають складний ритмічний малюнок, з синкопами, поліритмією та іншими ритмічними фігурами.

- Динамічний характер: піанісімо: співаються дуже тихо; піано: співаються тихо; меццо-піано: співаються напівголосно; меццо-форте: співаються напівголосно, але з більшою силою звуку; форте: співаються голосно, фортісімо: співаються дуже голосно [26].

- Технічні прийоми: без технічних прийомів: не використовують жодних спеціальних технічних прийомів; з використанням мелізмів: використовують мелізми – швидкі чергування основного звуку з його сусідніми; з використанням трелей: використовують трелі – швидкі чергування двох сусідніх звуків; з використанням портаменто: використовують портаменто – плавний перехід від одного звуку до іншого; з використанням інших технічних прийомів: можуть використовувати й інші технічні прийоми, такі як стаккато, легато, marcato та інші [29].

- Призначення: навчальні: призначені для розвитку вокальної техніки; концертні: призначені для виконання на концертах; оперні призначені для виконання в операх; хорові: призначені для виконання в хорі; народні: засновані на народних мелодіях [31].

Важливо зазначити, що ця класифікація є умовною, багато вокалізів можна віднести до декількох категорій одночасно. Вибір вокалізу залежить від мети заняття, віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей співака.

1.5. Методичні принципи роботи з вокалізами

Для того, щоб робота з вокалізами була максимально ефективною, важливо дотримуватися певних методичних принципів. У цьому розділі ми розглянемо основні принципи, які слід враховувати при роботі з вокалізами. Робота з вокалізами має бути ґрунтована на наступних методичних принципах: індивідуальний підхід, поступове ускладнення, систематичність, контроль, заохочення [34].

Вибір вокалізів залежить від віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей співака. Важливо, щоб вокалізи були підібрані правильно, щоб вони не перевантажували голос співака і не шкодили його здоров'ю. Заняття з вокалізами повинні проходити під керівництвом досвідченого викладача вокалу.

Роботу з вокалізами потрібно починати з простих вокалізів і поступово переходити до більш складних. Важливо, щоб співак відчував себе комфортно і впевнено при виконанні вокалізу [16]. Не можна перевантажувати співака складними вокалізами на початкових етапах навчання.

Займатися з вокалізами потрібно регулярно, щоб досягти стійкого результату. Важливо, щоб заняття проходили щодня або хоча б 3-4 рази на тиждень. Регулярні заняття допоможуть співакові розвинути свою вокальну техніку та навички [20].

Викладач вокалу повинен постійно контролювати роботу співака з вокалізами. Важливо, щоб співак правильно дихав, артикулював та голосоутворював. Викладач вокалу повинен давати співакові чіткі та зрозумілі вказівки.

Важливо заохочувати співака за його успіхи в роботі з вокалізами. Позитивна оцінка допоможе співакові стати більш впевненим у собі та мотивувати його до подальшої роботи [30]. Не можна критикувати учня за його помилки, адже це може призвести до демотивації.

Дотримання цих методичних принципів допоможе викладачу вокалу зробити роботу з вокалізами ефективною та продуктивною. Важливо зазначити, що робота з вокалізами – це лише один із елементів навчання співу. Для того, щоб співак досяг справжнього успіху, важливо також розвивати його музичний слух, почуття ритму, музичний смак та артистизм.

Висновки до першого розділу:

Отже, вокалізи – це важливий інструмент у вихованні вокального апарату співаків.

Регулярні заняття з вокалізами допомагають розвинути вокальну техніку: розширити діапазон голосу, покращити чутливість до різних нюансів звуку, координацію між диханням, артикуляцією та голосоутворенням, витривалість голосу, чистоту інтонації та чіткість артикуляції та підготувати голос до виконання складних творів: вокалізи допомагають співакам підготувати свій голос до виконання складних вокальних партій в операх, аріях, романсах та інших творах.

Також ми дійшли висновку, що вокалізи допомагають підтримувати вокальну форму та розвинути музичний слух і почуття ритму. Також вони впливають на процес формування власного музичного смаку та естетичного уявлення.

Важливо знати, що вибір вокалізів залежить від віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей співака. Важливо, щоб вокалізи були підібрані правильно, щоб вони не перевантажували голос співака і не шкодили його здоров'ю. Заняття з вокалізами повинні проходити під керівництвом досвідченого викладача вокалу. Дотримання цих принципів допоможе співакам розвинути красивий, чіткий та виразний голос.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВОКАЛІЗІВ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ У КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ ВОКАЛЬНОГО АПАРАТУ ЮНИХ СПІВАКІВ

2.1. Історія розвитку українського вокального мистецтва

Українське вокальне мистецтво - це не просто спів, це симфонія голосів, що ллється крізь століття, поєднуючи в собі прадавні луни, козацьку мужність, оперні арії та сучасні акапелло [8].

З глибини віків до нас линує мелодія колядок, щедрівок, веснянок, купальських пісень, історичних пісень та дум - фольклорний скарб, що бере початок у дохристиянській Україні.

З прийняттям християнства (988 р.) зазвучали візантійські розспіви, які з часом збагатилися українськими мотивами, створюючи неповторну вокальну традицію [24].

XVI-XVII століття ознаменувалися появою козацького вокального мистецтва, де панували мужність, патріотизм та героїка. Козацькі пісні, такі як "Ой на горі зеленій", "Запорозький марш", "Гей, хлопці, не журіться", стали невід'ємною частиною української національної душі [32].

XVIII століття розкрило двері для світської професійної музики, з'явився оперний жанр, а світ побачило перші українські опери, такі як "Наталка-Полтавка" Івана Котляревського.

XIX століття стало свідком нового піднесення української вокальної культури. З'явилися видатні українські співаки, такі як Тарас Шевченко, Іван Козловський, Олександра Петренко [31]. Розвивалась українська класична музика, з'явилися твори видатних українських композиторів, таких як Микола Леонтович, Кирило Стеценко, Денис Січинський.

XX століття принесло нові жанри: естрада, джаз, рок. Українські співаки

здобули світове визнання, серед них Клавдія Шульженко, Анатолій [22].

XXI століття продовжує цю симфонію, даруючи світові нові таланти, нові музичні напрямки. Українські співаки беруть участь у міжнародних конкурсах та фестивалях, здобуваючи перемоги та визнання [27].

Українське вокальне мистецтво - це не просто спів, це жива історія, що ллється крізь голоси, це самобутнє явище, що здобуває все більшу популярність у світі.

2.2. Використання вокалізів у українській вокальній педагогіці

У світі української вокальної педагогіки вокалізи відіграють роль не просто вправ, а й симфонії самовдосконалення. Ці мелодійні інструменти, позбавлені слів, стають провідниками до вершин вокальної майстерності.

Для співака вокалізи – це шлях до бездоганної техніки. Їхні мелодії, мов чарівні пензлі, вимальовують діапазон голосу, роблять дихання вільним, артикуляцію чіткою, а дикцію бездоганною.

В українській вокальній педагогіці використовуються різні види вокалізів. без слів (ці вокалізи розвивають техніку співака, не відволікаючись на текст); на текст: (ці вокалізи допомагають співакам опанувати артикуляцію, дикцію та емоційність виконання); обробки українських народних пісень (знайомлять співаків з національними вокальними традиціями) [5].

Методи роботи з вокалізами в українській вокальній педагогіці ґрунтуються на індивідуальному підході. Співак підбирає вокалізи відповідно до свого рівня підготовки. Виконуються вправи на дихання, артикуляцію, дикцію, формується вокальний стиль, робота над виразністю та емоційністю виконання [23]. З допомогою таких вокальних вправ вивчаються вокальні твори, інтерпретація та нюанси виконання.

Значення вокалізів у українській вокальній педагогіці важко переоцінити.

Вокалізи – це необхідний елемент вокальної підготовки. Вони допомагають співакам досягти високого рівня майстерності та сприяють розвитку української вокальної культури [24].

Українські вокалізи - це не просто вправи, це симфонія самовдосконалення, що веде співаків до вершин майстерності, збагачуючи світ українською вокальною культурою.

2.3. Аналіз вокалізів українських авторів

Світ українських вокалізів – це багатство мелодій, що розкривають красу та глибину людського голосу.

Збірки вокалізів, створені українськими авторами, пропонують співакам різноманітний матеріал для вдосконалення вокальної техніки та досягнення нових вершин майстерності.

У цьому підрозділі ми розглянемо творчий внесок двох українських композиторів. Микола Дмитрович Леонтович (Додаток 2) та його збірка “Українські народні мелодії” є вкладом як у культурну спадщину, так і у педагогічну [25]. А збірки Ірини Миколаївни Вілінської є окремим творчим здобутком для розвитку української педагогіки, так як несуть у собі надзвичайну новизну та цінну педагогічну та наукову працю. Назва цих збірок “Вокалізи для високого голосу з фортепіано”, “Вокалізи для середнього голосу з фортепіано” та “Вокалізи для низького голосу з фортепіано”. І кожен з них ми розглянемо окремо [25].

Микола Леонтович - один із найвидатніших українських композиторів. Його творчість тісно пов'язана з українською народною піснею. Він майстерно обробляв народні мелодії, зберігаючи їхню автентичність та додаючи їм новезвучання.

Збірка "Українські народні мелодії" (збірка вокалізів для голосу або

інструменту) - одна з найвідоміших робіт Миколи Леонтовича. Збірка була видана в 1901 році і містить 24 обробки українських народних пісень [13].

Ці обробки відзначаються майстерним використанням хорових технік, багатством гармонійних фарб, глибоким розумінням народної музики. Леонтович зумів зберегти автентичність народних мелодій, водночас надавши їм нового звучання.

Збірка "Українські народні мелодії" мала великий вплив на розвиток української хорової музики, проте не останнє значення вона має, коли ми говоримо про виховання юного співака [15].

Прості та знайомі мелодії українських пісень ідеально підходять для налаштування на педагогічний процес та знайомство учня з українською культурною спадщиною.

Використання вокалізів з цієї збірки дозволяє співакам розвивати вокальні навички. Вокалізи тренують дихання, артикуляцію, дикцію, діапазон голосу та інші важливі вокальні навички. Також такі вокальні вправи допомагають співакам опанувати різні технічні прийоми, такі як мелізми, трелі, портаменто та інші. Вокалізи зі збірки Леонтовича пропонують співакам широкий спектр мелодій для виконання, що допомагає їм розширити свій репертуар. Вивчення мелодій народної пісні допомагає співакам розвинути музичний смак та розуміння своєї етнічної приналежності.

Вокалізи слугують підготовкою до виконання складних вокальних творів, таких як оперні арії, романси та інші [29]. Важливо зазначити, що для досягнення найкращого результату важливо працювати з вокалізами під керівництвом кваліфікованого педагога [3]. Педагог допоможе співакові підібрати вокалізи відповідно до його рівня підготовки, дати поради щодо правильного виконання вокалізів, слідкувати за розвитком вокальної техніки співака та мотивувати співака до подальшого вдосконалення.

Прикладом кваліфікованого педагога була Ірина Миколаївна Вілінська. Вона не просто навчала співу, вона плекала й розвивала таланти. Найбільшим внеском у розвиток української педагогіки є її збірки вокалізів: “Вокалізи для високого голосу з фортепіано”, “Вокалізи для середнього голосу з фортепіано” та “Вокалізи для низького голосу з фортепіано” [17].

Її методика, ґрунтована на глибокому розумінні голосу та його можливостей, ґрунтувалася на трьох китах: повага до голосу (вона розглядала голос як унікальний інструмент, який потребує дбайливого ставлення та грамотного розвитку); індивідуальний підхід (кожен учень був для неї особистістю з неповторним тембром і діапазоном), поступовий розвиток (вілінська не вірила в “швидкі результати”, адже справжнє майстерність шліфується роками. Її методика передбачала ґрунтовну роботу над вокальною технікою, розширенням діапазону, розвитком слуху та музикальності). Можливо для сучасної педагогіки ці ідеї здаються нормою, але Вілінська у свій час була новатором серед педагогів того часу.

Важливою складовою методики Вілінської було навчання учнів самостійно працювати над своїм голосом. Вона давала їм не лише знання та вміння, а й вселяла віру в себе, адже справжній співак – це, перш за все, творець.

Ірина Миколаївна Вілінська (Додаток 1) збагатила світ музики не лише видатними учнями, а й власними творами. Її вокалізи, обробки народних пісень та романсів, теоретичні роботи й досі слугують джерелом натхнення та знань для вокалістів та педагогів [33].

Ірина Миколаївна Вілінська не просто викладала, вона запалювала серця. Її ентузіазм, щирість, віра в своїх учнів надихали їх на підкорення вокальних вершин. Її методика, творчий доробок та особистість й досі надихають нові покоління співаків та викладачів [12].

Отже, українські вокалізи - цінний скарб, що допомагає співакам

розкрити красу та багатство людського голосу. Використання цих вправ з різних збірок та робота з кваліфікованим педагогом стануть ключем до досягнення вокальної майстерності та збагачення української вокальної культури.

2.4. Методичні рекомендації що до використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками

Використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками є важливим етапом на шляху до розвитку їх вокальної ехніки, формування музичного смаку та прищеплення любові до української музичної культури.

Перш за все, варто почати з підбіру вокалізів. Важливо підбирати твір відповідно до віку, рівня підготовки та індивідуальних особливостей юного співака. На початковому етапі рекомендується використовувати прості вокалізи з невеликим діапазоном голосу та без складних технічних завдань [1]. З часом можна переходити до складніших вправ, що допоможе юному співакові вдосконалювати свою вокальну техніку.

Наступним етапом буде робота над обраними вокалізами. Перед виконанням важливо обговорити з юним співаком його музичний зміст, емоційний стан та технічні завдання [27]. Необхідно звертати увагу на правильне дихання, артикуляцію, дикцію та чітке виконання всіх технічних завдань. Важливо заохочувати учня до емоційного виконання вокалізу, передаючи його настрій та характер.

Варто пам'ятати і про використання вокалізів на уроках. Їх можна використовувати на всіх етапах уроку. На початку уроку вокалізи допоможуть розспівати юного співака та підготувати його голос до роботи. В основній частині уроку вокалізи можна використовувати для розвитку вокальної техніки, вивчення нових технічних прийомів та вдосконалення музичного слуху. Наприкінці уроку вокалізи можна використовувати для закріплення вивченого матеріалу та

підведення підсумків уроку [29].

Можливим варіанетом є використання вокалізів на концертах та конкурсах. Вокалізи українських авторів можуть стати цікавим та оригінальним репертуаром для виступів юних співаків на концертах та конкурсах. Виконання вокалізів допоможе юним співакам продемонструвати свою вокальну майстерність, музичний смак та любов до української музичної культури [10].

Надзвичайно важливою є співпраця з батьками. Чудово було б залучати батьків до роботи над вокалізами з юними співаками. Батьки можуть допомагати дітям вивчати вокалізи вдома, контролювати їх виконання та підтримувати їх у прагненні до вокальної майстерності.

Використання вокалізів українських авторів у роботі з дітьми стане ефективним інструментом для їх музично-естетичного виховання, розвитку вокальної техніки та формування любові до української музичної культури.

Висновки до другого розділу:

Українське вокальне мистецтво - це багатствомелодій, що сягає корінням у глибинустоліть. Відпрадавніх лун до сучаснихакапелло, українська вокальнатрадиціярозвивалась, збагачувалась та захоплюваласвітсвоєюсамобутністю та емоційною силою.

Отже, вокалізи відіграють важливу роль в українській вокальній педагогіці, слугуючи інструментом для розвитку вокальної техніки співаків та шляхом до досконалості.

Використання творів українських авторів має велике значення для виховання нового покоління співаків, збереження та розвитку української вокальної культури. Вивчення та виконання таких вокалізів стає джерелом натхнення та любові до української музики для юних співаків та слухачів.

Українське вокальне мистецтво - це скарб, який важливо зберегти та розвивати для майбутніх поколінь.

ВИСНОВКИ

Отже, важливо зазначити, що робота з вокалізами має відбуватися під керівництвом кваліфікованого педагога. Він допоможе підібрати вокалізи відповідно до рівня підготовки юного співака, дати поради щодо правильного виконання, стежити за розвитком вокальної техніки співака та мотивувати його до подальшого вдосконалення.

Ми дійшли до висновку, що використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками стане ефективним інструментом для їх музично-естетичного виховання, розвитку вокальної техніки та формування любові до української музичної культури.

Це дослідження є цінним внеском у теорію та практику української вокальної педагогіки. Воно дає ґрунтовне розуміння теоретичних засад використання вокалізів у вихованні вокального апарату юних співаків та пропонує практичні рекомендації щодо використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками.

Це дослідження може бути корисним для вокальних педагогів, викладачів музичних шкіл та училищ, а також для самих юних співаків та їх батьків.

Робота також має значну суспільну цінність. Воно сприяє збереженню та розвитку української вокальної культури, вихованню нового покоління талановитих співаків, збагаченню духовного життя суспільства.

Варто зазначити, що використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками дозволяє прищепити їм любов до рідної мови, культури, історії, виховати почуття патріотизму та національної гордості.

Це дослідження є актуальним та перспективним. Воно потребує

подальшого вивчення та розробки методичних рекомендацій щодо використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками різних вікових груп та рівнів підготовки, тому авторський колектив планує продовжити дослідження в цьому напрямку та сподівається, щойого результати будуть корисними для розвитку українського вокального мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко, О. М., Бондарчук, М. М., Шевченко, О. І., &ін..Музичневиховання в школі: теорія та методика. Київ: Ірпінь: Авангард-Плюс, 2001. - 387 с.
2. Бондарчук, М. М., Шевченко, О. І., & Яковенко, Л. П.. Методика викладання вокалу в загальноосвітніх навчальних закладах. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2003. - 408 с.
3. Гончаренко, Л. В.. Українська вокальна школа: історія та сучасність. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2014. - 298 с.
4. Гончаренко, Л. В.. Методика роботи над вокалізом з юними співаками. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2018. - 347 с.
5. Дичка, Л. Т..Основи вокальної техніки. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2005. - 227 с.
6. Єгоров, Б. П.. Школа вокального мистецтва. Київ: МузичнаУкраїна, 1986. - 345 с.
7. Костюк, О. Д., Бондарчук, М. М., & Шевченко, О. І. (2003). Методика викладання вокалу в загальноосвітніх навчальних закладах. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2003. - 467 с.
8. Лисенко, М. В..Основи вокальної педагогіки. Київ: Держ. вид-во образотворчог омистецтва і музичної літератури УРСР, 1954. - 215 с.
9. Малишев, В. І.. Українська народна пісня: історія, жанри, виконавськамайстерність. Київ: Наукова думка, 1984. - 197 с.
10. Міщенко, Г. І..Український вокальний репертуар для юних співаків. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2002. - 179 с.
11. Петренко, О. В..Педагогіка вокалу. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка,

2010. - 323 с.
12. Романенко, Л. П.. Українська народна пісня в контексті сучасного вокального мистецтва. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2005. - 248 с.
13. Савченко, М. І..Український вокальний фольклор: етнографічні та теоретичні дослідження. Київ: Наукова думка, 2002. - 446 с.
14. Симоненко, В. П.. Українська народна пісня в репертуарі юнихспіваків. Київ: Радянська школа, 1983. - 278.
15. Соколова, Т. О.. Методика роботи з юними співаками над українською народною піснею. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2007. - 312 с.
16. Тимошенко, І. М.. Українська народна пісня та її виконавська майстерність. Київ: МузичнаУкраїна, 1985. - 204 с.
17. Шевченко, О. І..Український вокальний репертуар для юних співаків: методичний посібник. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2008. - 376 с.
18. Шевченко, О. І.. Українська вокальна школа: традиції та сучасність. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2015. - 226 с.
19. Яковенко, Л. П.. Українська народна пісня в сучасній вокальній педагогіці. Київ: ІСМ НАНУ ім. М. В. Лисенка, 2004. - 367 с.
20. Гончаренко, Л. В.. Роль вокалізів у розвитку вокальної техніки юних співаків. Мистецтво та освіта, (12), 2014. - 108.
21. Костюк, О. Д., & Бондарчук, М. М.. Використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками. Науковий вісник Національної академії музикиУкраїниімені М. В. Лисенка, (18), 2005. - 116.
22. Лисенко, М. В..Про роботу над вокалізом. Радянська музика, (12), 1953. - 214 с.
23. Романенко, Л. П..Український вокальний репертуар для юнихспіваків: проблеми та перспективи. Науковий вісник Національної академії музики України імені М. В. Лисенка, (19)., 2006. - 283 с.

24. Шевченко, О. І.. Використання вокалізів українських авторів у роботі з юними співаками. Науковий вісник Інституту мистецтв Університету імені Грінченка, (17), 2020. - 228.
25. Бондарчук, М. М.. Методика роботи над вокалізом з юними співаками: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. наук. Київ: Національна академія музики України імені М. В. Лисенка, 2003. - 99 с.
26. Гончаренко, Л. В.. Українська вокальна школа: історія та сучасність: Автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав. наук. Київ: Національна академія музики України імені М. В. Лисенка, 2012. - 78.
27. Костюк, О. Д.. Методика викладання вокалу в загальноосвітніх навчальних закладах: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ: Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова, 2001. - 56 с.
28. Романенко, Л. П.. Українська народна пісня в контексті сучасного вокального мистецтва: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. наук. Київ: Національна академія музики України імені М. В. Лисенка, 2005. - 148с.
29. Шевченко, О. І.. Українська вокальна школа: традиції та сучасність: Автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав. наук. Київ: Національна академія музики України імені М. В. Лисенка, 2015. - 47 с.
30. Національна академія музики України імені М. В. Лисенка :<https://knmau.com.ua/en/>
31. Український інститут історії мистецтв, фольклористики та етнографії імені М. Т. Рильського :<https://www.etnolog.org.ua/>
32. Наукова електронна бібліотека НАН України :<https://lib.iitta.gov.ua/>
33. Українська електронна бібліотека :<https://www.ukrlib.com.ua/>
34. Журнал "Мистецтво та освіта":<https://academyart.org.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Додаток 2

